

Elämän pitkospuut

Runo – ja muistelmakokoelma.

Kirjan koonnut: Marja-Leena Junnola

Elämän pitkospuut

© Paavo Hiltunen

Kansikuva: Kaarina Kurvi
Ulkoasu: R. Penttinen
Kustantaja: Mediapinta, 2010

ISBN 978-952-235-275-0

Sisällys

Johdanto.....	11
Jukka Lehtinen	14
Sanat sanotut ajallansa.....	14
Helli Oikkonen	18
Junan lähtö.	18
Arvi Keskiisaari	19
Rajamme vartija.....	19
Heikki Jukkala	34
Traktorinpuikilta pyörätuoliin.....	34
Helli Oikkonen	40
Onni.....	40
Helli Jukarainen	42
Tyttö Kerimäen kirkon kupeelta.	42
Helli Oikkonen	51
Jumala, Sinä tiesit.	
Suruissani	54
Ihminen ja syksy	
Karpalossa	57
Jukka Turkkila	58
Rekkakuskin evakkomatka.	58
Kaarina Kurvi	64
Lakeuksien tyttö.....	64
Maalaistalon arkipäivä v: 1945.....	70
Helli Oikkonen	73
Keväästä kevääseen.	73
Maarika Jokela	76
Elämäni baletti.....	76
Margit Järvinen Haapiainen	80
Niin pieninä murusina oli minun leipäni maailmalla..	80
Marja - Leena Junnola	90
Rajan varjossa.....	90
Helli Oikkonen	116

Vieraalla maalla	116
Käynti Puralan koulun raunioilla	118
Pekka Lyijynen	120
Kesä 1976.....	120
Senja Siisiäinen	125
Sotalapsena Ruotsissa	125
Sinikka Kuivalainen	131
Juuret Laatokan Karjalassa	131
Sirpa Tanninen	144
Raatimiehenkadun kasvatti	144
Veteraanin muistelmä	147
Luontoäidin oikut.....	147
Veikko Rakkola	151
Lapsuus- ja evakkomuistoja	151
Vahvialan pitäjästä	151
Helli Oikkonen	166
Tien risteyksessä	166

*Joka päivä maailma syntyy uudelleen sille,
joka suhtautuu siihen oikealla tavalla.*

James Russell Lowell.

Helli Oikkonen

Elämän pitkospuut.

Elämän valtavirtoja
kulkevat monet muut,
vaan meillä kulkureittinä
ovat kapeat pitkospuut.

On ympärillä aava suo
sen syvät silmäkkeet,
vaan elämäämme seuraavat
myös enkelin askeleet.

Kertoajat.

Helli Oikkonen runot
Kirkkoherra Jukka Lehtinen
Arvi Keskisaari
Heikki Jukkala
Helli Jukarainen
Jukka Turkkila
Kaarina Kurvi
Maarika Jokela
Margit Järvinen Haapiainen
Marja – Leena Junnola
Pekka Lyijynen
Senja Siisiäinen
Sinikka Kuivalainen
Sirpa Tanninen
Veteraanin muistelmä.
Veikko Rakkola

Johdanto.

Margit Järvinen - Haapiainen on vetänyt kirjallisuus - ja keskustelupiiriä Lappeenrannan seurakuntayhtymään kuuluvan, Sammonlahdenseurakunnan kirkkorakennuksessa sijaitsevassa takkahuoneessa jo yli 20 vuotta. Piiriläiset ovat monesti vaihtuneet vuosien varrella, jotkut jopa edesmenneet. Muuttamat uskolliset ovat jaksaneet käydä koko keskustelupiiriin perustamisesta asti.

Aina arkitorstaisin on kokoonnuttu kirjojen ja kahvikupposten ääreen ystävien kesken. Keittiön työtöt ovat jaksaneet huolehtia meistä hyvin, joka kerran on ollut kahvia ja teetä sekä tuoreita maukkaita leivonnaisia tarjottavana. Pikku-jouluakin vietämme yhdessä. Saunomme takkahuoneen vieressä olevassa saunassa, juomme lögiä ja syömme grillimakkarointa joululaulujen lomassa.

Yhteisen torstaisen hetken aloitamme aina virrellä, jonka jälkeen Margit lukee sen päiväsen Raamatun tekstin tai joitain muita elämänviisauksia. Yhdessä luemme paljon runoutta, joukkoomme kuuluu runoilija, elämäkertoja ja jopa romaanejakin. Sen jälkeen keskustelemme ja sanomme mielipiteemme luetun kirjan ja tekstin sisällöstä. Kotiin lähtiesämme kokoonnumme vielä käsi kädessä piiriin ja luemme ääneen Isä Meidän – ja Herran Siunauksen rukoukset ja toivottelemme toisillemme: ”pienten enkelten siipien havinaa” tulevalle viikolle.

Näistä Sammonlahden kirkon hämärässä takkahuoneessa luetuista elämänerroista ja omista toisillemme kertomista tarinoista syntyi ajatus, että emmekö mekin voisi kirjoittaa omia elämänerrojamme kansien väliin, vaikkapa vain pieniä tuokiokuvia, häivähtävien hetkien tai tuntien tapahtumia.

Tähän meidän kirjallisuus- ja keskustelupiirimme osallistuvat henkilöt, ovat kotoisin laajalta alueelta. Meitä on pääkaupungista, Vammalasta, pohjanmaan lakeuksilta Pudasjärveltä, rajan takaa Hiitolasta ja Vahvialasta, Kerimäeltä, Haukivuorelta sekä täältä Etelä-Karjalan alueelta. Kaikki me olemme viimein päätyneet tänne Saimaan-rannalle Lappeenrantaan. Ikähaarukkamme on myös hyvin laaja. Se koostuu alta neljästäkymmenestä ikävuodesta, liki yhdeksäänkymmeneen ikävuoteen asti. Suurin osa on yli seitsemänkymmentä vuotta vanhoja. Vanhin meistä on jatkosodan käynyt veteraani, joka on ollut puolustamassa maatamme, kun osa meistä on ollut vielä lapsia tai jotkut meistä eivät ole edes vielä syntyneenkään. Joukossa on pommituksia ja ihmisten silpoutumisia nähneitä evakkoja sekä isänsä menettäneitä sotaorpoja. Eräs henkilö odottaa yhä isää palaavaksi sodasta, noin kuvaannollisesti. Joku taas on ollut sotalapsena Ruotsissa. Kauempana rajasta asuvat eivät ole tienneet sodasta oikeastaan mitään, vaikka se on riehunut vuosikaudet itärintamalla. Vain jokunen lentokone oli lentänyt joskus kotikylän yli tai naapuriin on tullut karjalaisia evakoita, jotka puhuivat vähän hassusti. Mukana on myös eräs rajanpinnassa asunut pojanviikari, joka seikkaili, ei ”kenenkään maalla” Talvisodan jälkeen. Hänestä tuli ”isona” rajavartiostonpäällikkö.

Kaikki kirjan tarinat eivät ole sodanaikaisia tai evakkotarinoita, vaan mukana on myös nuorempien henkilöiden kertomia henkilökohtaisesti koettuja asioita, jotka ovat tapahtuneet vain muutamia vuosia takaperin. Mukana on onnettomuuksia, autokolareita, sairauksia ja ihmeellisiä pelastumisia.

Joidenkin kertojien ja kirjoittajien työurat tulevat jossain määrin selville heidän tarinoissaan. Heitä on sairaanhoitajia, yskitysyrittäjiä, konsultti, maanviljelijä, kananhoitaja, tehtaantöyläinen ja monta, monta muuta ammattia. Vain kaksi kertojaa on enää työelämässä mukana. He ovat virkaatekevä Sammonlahden kirjoittava ja musisoiva kirkkoherra sekä rek-

ka-auton kuljettaja, jolla on työuraa jäljellä vielä toistakymmentä vuotta. Kaikki muut kertojat ovat eläkeläisiä.

Kaikkihan meistä ei ole luotu kirjoittajiksi, joten olen osan tarinoista nauhoittanut ja kirjoittanut kertojan avustuksella luettavaan muotoon. Noin suurin piirtein puolet on mukana olevien henkilöiden omia kirjoituksia, jotka on pengottu pöytälaatikkojen kätköistä päivänvaloon.

Olemme miltei ainoa kirjallisuus ja keskustelupiiri koko valtakunnassa, joka kokoontuu säännöllisesti kirkonkiloissa, siksi Sammonlahden seurakunta lupautui ottamaan osaa kirjan painatuskustannuksiin, josta olemme hyvin kiitollisia.

Mukaan on päässyt myös muutaman keskustelupiirin kuumattoman ystävän tai sukulaisen tarina. Näin syntyi tämä kirjanen: *Elämän pitkospuut*.

Marja-Leena Junnola

Jukka Lehtinen

Sanat sanotut ajallansa.

Sammonlahden seurakunnan alkuvaiheista ilmestyi hiljattain kirja. Se kertoo seurakunnan toiminnasta niin uuden kirkon seinien sisä-kuin ulkopuolellakin. Vuosien varrella seurakuntakeskuksen kolmessa kerroksessa on ollut monenlaisia kokoontumisia, kerhoja ja toimintapiirejä. Yksi pitempi-ikäisistä ja luovimmista on ollut säännöllisesti kokoontuva kirjallisuuspiiri Margit Järvisen perustamana ja ohjaamana. Toimintaidea on ollut tutkia kirjallisuuden välityksellä elämän ilmiöitä, keskustella niistä ja tuoda mukaan oma kokemuksensa yhteiseen jaksamiseen.

Piirin keskuudessa on noussut esille suunnitelma tuottaa ajatuksia ja sanoja myös oman julkaisun muodossa. Sammonlahden seurakunnan kirjan ilmestyminen vuoden alussa viivästytti tätä piirin oman julkaisun tuottamista, mutta on nyt ajankohtainen. Oman julkaisun tuottaminen pieneltä piiriltä on erinomainen esimerkki luovuudesta ja aloitteellisuudesta.

Se, että olemme valmiit jakamaan avoimesti oman elämämme kokemuksia, antaa aina sanoille ja lauseille koskettavan tunnon. Tämä kosketus on tapahtunut piirin omassa kokemuksessa, mutta laajenee kirjallisen julkaisun kautta meille muillekin. Elämisen tunnut ovat tällaisessa julkaisussa aidommillaan.

Sanoilla me ilmaisemme ajatuksiamme. Sanoja on ympärillämme usein liiankin tuntuisesti. Joskus jopa tuntuu, että

tukehdumme sanojen vyöryyn. Monet sanat - lausuttuina tai kirjoitettuina – kulkevat ohitsemme ilman, että ne meitä pysäyttäisivät. Mutta oman elämän kokemuksista kertominen tavoittaa ja pysäyttää usein, koska se ei silloin ole vain teoriaa tai jonkinlaista kokemusten keskiarvojen summaa, vaan tulee iholle. ”Sana tulee lihaksi” raamatullista ilmaisua käyttäen. Tämän kirjoituksen otsake on Raamatun sananlaskujen kirjasta. Otsake pohtii oikeaan aikaan sanottujen sanojen merkitystä.

Joskus puhumme, vaikka olisi viisasta vaieta. Toisen kerran jätämme sanomatta, vaikka sanoja tarvittaisiin. Jälkimmäisestä kertoo sekin, että usein omassa tehtävässäni kuulen ajatuksia, joissa harmitellaan sitä, että ei sittenkään tullut tarpeeksi vaihdettua kokemuksia sanallisesti. Tämä varsinkin silloin, kun sanat eivät enää tavoita tai ne tavoittavat kaipauksissa, huokauksissa, sydämen sanoissa. Uskon kyllä, että nekin kuullaan.

Raamatun Sananlaskujen kirja, johon viitattiin, on myös monella tavalla mielenkiintoinen lukemisto. Se ei sisällä niinkään tämänkaltaisen kirjan kertomuksia vaan lyhyitä tiivistelmiä, sanontoja. Eräässä niissä sanojen sepittäjä riemastuu kuin lapsi ajatuksesta, että keksii sen mitä pitää sanoa heti paikalla eikä vasta tunteja myöhemmin, mikä on tuttu kokemus varmaan jokaisella. ” Mikä ilo, kun löytyy vastaus, oikea sana oikeaan aikaan”.

Tämän nyt julkaistavan kirjan sanat tuovat myös ilon. Ne eivät ehkä ole niinkään äkkiä löydettyjä oivalluksia” oikeaan aikaan”. Varmaan sitäkin. Mutta ne ovat pohdittuja, elämän kokemuksista nousevia mietteitä, kerrottua ihmisen matkaa.

Ilo on siinä, että ne ovat saaneet kirjallisen muodon ja ne jae-taan monen kesken. Etteivät ne jää vain omiin ajatuksiin tai

suppean joukon kokemukseen, vaan lähtevät liikkeelle ajatusten virtaan. Se on kirjoittajalle kuin synnyttämisen kokemus: tämä on minun lapseni, siinä on ilo itselleni ja myös lukijalle.

Nyt julkaistavaan kirjaan voi liittää Sananlaskujen lauseen: ”Kultaomenia hopeamaljassa ovat oikeaan aikaan lausutut sanat” tai niin kuin edellinen käännös sen ilmaisi ” sanat sanotut ajallansa”.

On suuri ilo, että nämä sanat ovat olemassa kirjallisuuspiiriläisten innolla ja tarmolla toimittamia, heille kiitos.

Tätä kirjoittaessani on hetkittäin vilahdellut mielessä lappeenrantalaisen tänä vuonna 100 vuotta täyttänyt Herkko Kivekäs. Häneltä on sekä kustantajan julkaisemia, että omakustanteisia kirjoja. Ihailen hänen sanankäyttöään. Arkisista asioista kerrotut kokemukset avaavat lukemisen jälkeen kuin kaksoispisteen: Tarina päättyy, mutta oma ajatus jatkuu luetusta virikkeestä. Tästä pieni yksittäinen esimerkki. Kirjassaan hän kertoo muun muassa taiteilijaystävänsä kohtaamisesta kadulla. Kun ei ollut asianomaista vähään aikaan tavannut, teki tavanomaisen kysymyksen:

Miten voit? ” Kiitos kysymästä, ruumis rapistuu ja sielu käy rippikoulua”. Ja kirjoittaja toteaa: ” Siinä mietittäväksi arvoituksellisia ja arvokkaita ajatuksia”.

Tämä käsillä oleva pieni kirjanen on yhtä aikaa tietoteos, runoteos, mietekirja ja rippikoulukirja. Siksi suuri kiitos tämän kirjoittajille. Arvokasta on tähän muistiin tallennettu, ” Kultaomenia hopeamaljassa”.

On olo omenaista,
siis ota kiinni maista.
Kun murtui sanain pato,
jäi käteen hyvä sato.
Se kantaa kokemusta

ja valaa uskallusta.
Se kertoo lapsuudesta
ja myöskin rakkaudesta.
Se yhteen meidät liittää,
on siitä hyvä kiittää.
Siis vastaan ottakaamme
edelleen jakakaamme.
Sen minkä sana antaa,
kun kasvun silmut kantaa.
Ja sadon kauniin tuottaa,
kun toinen toiseen luottaa.
Siis tuttu maku tästä
on ilo elämästä.

Helli Oikkonen
Kirjoitettu v: 1944

Junan lähtö.

On talvi ja aamuhämärää,
pilvet harmaita kylien päällä.
– On tuolla suo
ja tuolla jää,
asutus – kylä täällä.

Nuori tyttö katseellaan etsien
Katsoo kylää, suota ja jäätä
Ja yli lumisten metsien
kuin hapuillen määränpäättä.

Kaivon kannella vettä ammentain
hän katselee menneisyyteen.
On ollut se pienoinen häilähdys vain
pian häipynyt hämäryyteen.

Juna metsien takana viheltää
lähtien tekemään matkaa.
Tytön sydän oudosti sykähtää
vaan hän vaieten työtänsä jatkaa.

Tuonne kauaksi –
taa noitten metsien
hältä katosi elämänhalu.
Sinne katsoi kuin lohtua etsien:
– – –

Milloin alkaakaan junien paluu?